

**РІШЕННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ
ПРО ПРИСУДЖЕННЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ**

Спеціалізована вчена рада Українського державного університету залізничного транспорту Міністерства освіти і науки України, м. Харків прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» на підставі прилюдного захисту дисертації «Організаційно-економічні аспекти забезпечення комплементарного розвитку підприємств туристичної індустрії України» за спеціальністю 051 «Економіка» «15» травня 2024 року.

Торопова Дарія Дмитрівна 1996 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2019 році Український державний університет залізничного транспорту за спеціальністю «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» та одержала диплом магістра.

15 вересня 2020 року зарахована до аспірантури Українського державного університету залізничного транспорту. За період навчання підготувала дисертацію на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» і виконала освітньо-наукову програму «Економіка підприємства».

Дисертацію виконано в Українському державному університеті залізничного транспорту Міністерства освіти і науки України, м. Харків.

Науковий керівник Овчиннікова Вікторія Олексіївна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри маркетингу, комерційної діяльності та економічної теорії Українського державного університету залізничного транспорту.

Здобувач має 8 наукових публікацій за темою дисертації, 6 з яких є статтями у наукових фахових виданнях України.

1. Торопова Д. Д., Каличева Н. Є., Політаєв Д. Б. Формування конкурентного середовища як фактор забезпечення сталого розвитку залізничного транспорту. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2019.

№ 66. С. 22–28. DOI: 10.18664/338.47:338.45.v0i66.173164.

2. Торопова Д. Д. Підхід до забезпечення сталого розвитку підприємств туристичної індустрії України. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2020/2021. № 72-73. С. 28–38. DOI: 10.18664/btie.72-73.280111.

3. Торопова Д. Д. Новаційні підходи розвитку туристичної індустрії України. *Sociocultural and managerial drivers of business development strategy implementation in Ukraine : monograph / under the general editorship of Doctor of Economics, Professor L.L. Kalinichenko*. «Wydawnictwo IVM», 2021. Р. 272–281.

4. Торопова Д. Д., Овчиннікова В. О. Теоретичні аспекти забезпечення комплементарного розвитку підприємств туристичної індустрії. *Причорноморські економічні студії*. 2021. Вип. 72. Ч. 1. С. 133-137. DOI: 10.32843/bses.72-22.

5. Торопова Д. Д. Цифровий маркетинг як інструмент забезпечення сталого розвитку підприємств туристичної індустрії. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2022. № 78-79. С. 105-113. DOI: 10.18664/btie.78-79.282378.

6. Торопова Д. Д. Концептуальні аспекти забезпечення комплементарного розвитку підприємств туристичної індустрії України. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2022. № 80. С. 95-105. DOI: 10.18664/btie.80.286819.

7. Торопова Д. Д. Механізм забезпечення комплементарного розвитку підприємств туристичної індустрії України. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2023. № 81-82. С. 209-221. DOI: 10.18664/btie.81-82.287077.

8. Toropova D., Ovchynnikova V., Toropova V. Improving the System for Ensuring Strategic Change Management at Railway Transport Enterprises. *Transport Means 2023: Proceedings of 27th International Scientific Conference (October 4-6, Palanga, Lithuania)*. Kaunas: Kaunas University of Technology, 2023. Part I. P. 472-476. DOI: 10.5755/e01.2351-7034.2023.P1.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

Опонент **Писаревський І. М.**, доктор економічних наук, професор, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, директор Навчально-наукового інституту економіки і менеджменту, надав позитивний відгук із зауваженнями:

1. Розкриваючи на стор. 49, рис. 1.13 глобальні імперативи розвитку підприємств туристичної індустрії автором акцентовано увагу на доцільності розвитку зеленого туризму та формування для туристів екологічних турів. Однак, незважаючи на перспективність даного напрямку, надалі в роботі не знайшли відображення інструменти розвитку екологічного туризму.

2. У пункті 1.3 автором детально розглянуто питання трансформації організаційних моделей мережевої інтеграції у сфері туризму в умовах цифровізації. Поряд з цим було б доцільно визначити, яку саме модель співпраці слід використовувати українським підприємствам туристичної індустрії.

3. Позитивно характеризує дисертацію розроблений механізм реалізації потенціалу комплементарної співпраці підприємств туристичної індустрії, який подано на стор. 178, рис. 2.24. Однак, недостатньо обґрунтованим є вибір саме даних типів туристичних послуг.

4. На стор. 203-210 подано пропозиції щодо організаційного підходу до трансформації інституційної інфраструктури комплементарного розвитку підприємств туристичної індустрії. Робота істотно виграла б, якби автором було доповнено дану пропозицію моделлю взаємодії даних центрів з іншими суб'єктами інституційної інфраструктури розвитку туристичної сфери.

5. На стор. 125, рис. 2.7 автором розкрито теоретичні положення забезпечення комплементарного розвитку підприємств туристичної індустрії. Робота істотно виграла б, якби автором було деталізовано комплементарні цінності, які будуть сформовані підприємствами туристичної індустрії в процесі поглиблення їх партнерської співпраці.

6. Цікавою є подана на стор. 235, рис. 3.14 індикативна модель оцінювання ризикових ситуацій під час реалізації інноваційно-інвестиційного проєкту в межах комплементарного партнерства підприємств туристичної індустрії. Однак автору слід було б конкретизувати, які саме ризики, на його думку, мають

найбільш загрозовий характер для підприємств туристичної індустрії в процесі поглиблення їх інноваційно-інвестиційної співпраці.

Опонент **Чаркіна Т. Ю.**, доктор економічних наук, професор, Український державний університет науки і технологій, завідувач кафедри економіки та менеджменту, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. Розкриваючи проблеми безпекового характеру на рисунку 1.22 «Проблеми розвитку підприємств туристичної індустрії України» (с. 77) було б доцільно більше уваги приділити питанням епідеміологічної небезпеки, оскільки, як показала практика, поширення пандемії коронавірусу спричинило суттєвий негативний вплив на функціонування підприємств туристичної галузі.

2. У дисертаційній роботі в пункті 1.3 «Чинники та умови розвитку підприємств туристичної індустрії України в контексті поглиблення їх міжгалузевого співробітництва» було б бажано більше уваги приділити процесам інтеграції в туристичній сфері, у тому числі розкрити тенденції інтеграційних процесів та їх переваги і недоліки, так як це дозволило б більш ґрунтовно підійти до визначення чинників поглиблення міжгалузевої співпраці.

3. При розкритті елементів теорії комплементарності (с. 121) автор звертає увагу на категорію «комплементарні активи», яку було б доцільно розглянути змістовніше. Це пояснюється тим, що комплементарні активи є складовими комплементарного потенціалу, механізм реалізації якого розробляється в дослідженні.

4. При оцінюванні рівня розвитку туристичної індустрії (с. 134-141) недостатньо представлені показники, які характеризують фінансові результати функціонування підприємств туристичної індустрії, що не дозволяє в повній мірі оцінити ефективність реалізації їх наявного потенціалу розвитку.

5. Положення щодо компетентнісно-координаційних центрів комплементарного розвитку туристичної індустрії (с. 203-210) значно б виграли, якщо б автором було надано пропозиції стосовно подолання нині поширеного декларативного характеру діяльності туристичних інституцій.

6. Розкриваючи сфери фокусування національних інноваційно-інвестиційних стратегій (с. 220) доцільно було б звернути увагу на туристичні

кластери, які виконують важливу роль у залученні інвестицій у туристичний та курортно-рекреаційний комплекс і його інфраструктуру.

Рецензент **Воловельська І. В.**, кандидат економічних наук, доцент, Український державний університет залізничного транспорту, доцент кафедри економіки та управління виробничим і комерційним бізнесом, надала позитивну рецензію із зауваженнями:

1. Робота мала б ще більше переваг та ґрунтовніше розкрила питання чинників впливу на туристичну галузь, якщо б авторка приділила увагу детальному розгляду такого чинника як «цільовий напрям споживача» (стор. 80-103).

2. У процесі відображення результатів розроблення концепції забезпечення комплементарного розвитку підприємств туристичної індустрії, на рисунку 2.12 доцільно було б наглядно визначити та відокремити вплив державної політики на функціонування туристичної сфери, що суттєво впливає на інтенсивність її розвитку (стор. 145-149).

3. Науковий інтерес викликають пропозиції дисертантки, що стосуються визначення поняття «комплементарності», які сформовано на основі ґрунтовного дослідження напрацювань вітчизняних науковців. Поряд з цим робота значно виграла, якщо були б досліджені праці й закордонних авторів.

4. Позитивне враження справляє розкрита на стор. 221-230 модель формування та реалізації інноваційно-інвестиційних проєктів в межах комплементарного партнерства підприємств туристичної індустрії. Для забезпечення ефективної реалізації даної моделі доцільно було б встановити зворотні зв'язки між її складовими, такими, як етапи реалізації проєкту (рис. 3.12).

Рецензент **Толстова А. В.**, кандидат економічних наук, доцент, Український державний університет залізничного транспорту, доцент кафедри економіки та управління виробничим і комерційним бізнесом, надала позитивну рецензію із зауваженнями:

1. В п. 1.3 виділені чинники поглиблення міжгалузевої співпраці підприємств туристичної індустрії, проте автором не надано класифікацію саме

чинників розвитку підприємств туристичної індустрії.

2. На с. 137, рис. 2.8, табл. 2.2 представлено методику розрахунку індексу оцінювання рівня розвитку туристичної індустрії. Однак потребує більш глибоке обґрунтування виділених складових індексу. Доцільніше було б автором представити складові комплементарного розвитку, а вже потім проводити оцінювання.

3. На с. 235, рис. 3.14 подана індикативна модель оцінювання ризикових ситуацій під час реалізації інноваційно-інвестиційного проєкту в межах комплементарного партнерства підприємств туристичної індустрії. В роботі слід було розкрити сутність даної моделі, яким чином проводиться оцінка ризику, визначити межі, можливі контрзаходи.

4. На с. 238 рис. 3.15 визначено стратегії розвитку комплементарних зв'язків під час інноваційно-інвестиційної співпраці підприємств туристичної індустрії, проте автором не надано пояснення яким чином визначається той чи інший ступінь ризику.

5. На с. 256 автором подана модель формування маркетингового інформаційного середовища в умовах трансформації, в основу якої покладено омніканальний маркетинг, який передбачає інтеграцію кількох каналів з метою створення цілісного та послідовного обслуговування клієнтів або узгодженості всіх каналів комунікації та впливу на споживача. Проте для посилення аргументованості даної пропозиції було б доцільно показати яким чином особливості омніканальності були враховані в моделі.

Голова спеціалізованої вченої ради **Корінь М. В.**, доктор економічних наук, професор, Український державний університет залізничного транспорту, професор кафедри економіки та управління виробничим і комерційним бізнесом, надала позитивний відгук без зауважень.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада присуджує Тороповій Дарії Дмитрівні ступінь доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Голова спеціалізованої
вченої ради

(підпис)

Мирослава КОРИНЬ